

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[a]e Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

3 Qui nam possint iure communi mandatu[m] dare.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Quaro queritur: cuius gratia mandatum contrahatur? Respondeo ex l. 1. ff. *Mandati, & Institut. de Mandato. §. 1.* Mandatum, potest contrahi primo gratia solius mandatoris: vt si tibi mandauero, vt mihi atomata Venetijs emas. Secundo causa mandatoris, & alterius; velut si ego tibi mandauero, vt mihi Mediolani librum emas, & alium Titio. Tertio, solum gratia aliena; veluti, si tibi mandauero, vt Titio Neapoli certas aedes conuectas. Quarto, gratia mandatoris & mandatarij, vt si mandauero tibi, vt in Hispania tractes negotia mihi, & tibi communia. Quinto, gratia mandatarij, & alterius; veluti si tibi mandem, vt Florentia geras negotium, quod est tibi cum Titio commune. Si roges, an tiam mandatum contrahatur solum gratia mandatarij? Respondeo, minime, vt habetur in l. 2. ff. *Mandati*: neque enim mandatum tibi dari potest, vt tuum negotium geras, vel vt fundum, aut librum tibi emas. Consilium quidem tibi datur, vt haec, vel illa tua negotia geras, non tamen mandatum; Contractus enim mandatum est, non consilium. Obijcies: dum Titius petere a me pecuniam mutuum, aut pro alio fidem mihi sum offerret, ego autem nollem, aut eum debitorem habere, aut fideiussores, quod mihi suspecta, & dubia esset eius fides, tu mihi scripsisti, aut dixisti, vt id facerem, & assensisti eum esse fidelem. Cum quis idem veller, mihi inferuire, & ego nollem admittere, propterea, quod homo ille mihi esset ignotus: tu mihi dixisti, vt eius opera vterer, eo quod satis exploratam eius fidem haberem.

Item si mihi mandes, vt pecunias meas potius in emptiones praetiorum collocem, quam feneratorum in his, vel alijs similibus videris mihi obligatus more mandatoris, & tamen mandatum a te mihi datum, solum est gratia mei. Respondeo, quatenus id, quod mihi dixisti, est in utilitatem meam, solum esse consilium a te mihi datum, non autem mandatum; ex consilio autem nemo obligatur, videlicet ei, cui consilium dar. l. 2. ff. *Mandati*: & liberum est cuique apud se explorare, an expediat sibi consilium. l. 2. modo citata.

Quot modis mandatum diuidatur.

CAPVT II.

MANDATUM variè diuiditur, aut enim est voluntatis, aut necessitatis. Voluntatis mandatum dicitur illud, quod existit, ac pendet à voluntate mandatoris. Necessitatis verò mandatum est, quod lege, & iure constituitur: quale mandatum habent tutor, curator, procurator, syndicus, & alij similes legitimi administratores, Bart. in l. *Creditor. §. Duobus. ff. Mandati. Iason in l. Rogasti. §. Si fugiuus. ff. Si certum petatur.*

Secundo, mandatum diuiditur in mandatum generale, & speciale: Generale mandatum est, veluti cum quis mandat alicui, vt sua omnia negotia gerat, vel sua omnia bona administret, & curet. Speciale mandatum est, cum datur mandatum alicui ad certam rem componendam, vel ad certum negotium tractandum.

Tertio, Mandatum duplex est, expressum, vel tacitum. Mandatum expressum est, quod datur alicui consensu ipsius mandatoris, verbis, vel signis expresso. Tacitum est mandatum id, quo quis sciens, ac prudens patitur, vt ab alio res sua geratur; vt si ego sinam, vt tu pro me fideiubeas, vel soluas: nam eo ipso videor tibi mandatum dare, vt pro me soluas, vel fideiubeas. l. *Qui fide. & l. Qui patitur. ff. Mandati*, & Baldus in l. *Quicumque. §. 1. ff. de Institoria actione*, idem quoque Baldus in l. *Si fideiussor. C. Mandati*. Hoc tamen Mandati genus locum non habet, vbi res turpis est: is enim qui non prohibet, sed sciens tacet, non eo ipso mandatum dare videtur, vt quid turpiter fiat. Innocentius in cap. *Ex parte Decani, de Rescriptis*. Porro, Mandatum tacitum probatur ex scientia, & patientia Domini,

hoc est, ex eo, quod quis facit sciente, & patiente Domino. Abbas in consil. 7. in dubio secundo, & dubio tertio, libro secundo. Calderinus consil. 4. in titulo de Procuratoribus, Bartolus in l. *Sapè. ff. de re iudicata*. Vnde deducit Baldus in l. *Cum oportet. ff. De bonis, qua liberis*: Si pater sciens, filium solum fecerari, & dedit ei pecunias, cogitur pater ex tacito mandato restituere vfuras quaesitas per filium.

Item si quis procurator producat in iudicio instrumentum, tacitum mandatum habere creditur ex eo, quod in iudicio instrumentum produxerit. Bartolus in l. *Vulgari. ff. de Administ. & peric. tutor.*

Præterea, verbis obicaris, vel ambiguis mandatum tacitum aliquando datum censetur; vt si Dominus iniuria affectus ab aliquo, dixerit famulo suo: Nunquam domum meam redas, nisi audiero aliquid de illo negotio: si famulus postea interfecerit eum, qui iniuriam Domino intulerat, eo ipso videtur Dominus quasi tacite dedisse mandatum. Bartolus in l. *Si quis mihi bona. §. Pater Scio. ff. de Acquiren. hered. Abbas, & Ancharanus in c. Ex literis, de excessibus Prælatorum, Iason. in l. C. de Sena fugitino.*

Quarto, Mandatum, aut datur pure, absolute, & simpliciter, aut sub conditione. l. 1. ff. *Mandati, & Institut. de Mandato. §. penult.* Quod si conditio impleta non fuerit, tunc mandatum habetur perinde, ac si datum non esset. l. *Pecuniam. ff. Si certum petatur, & l. Necessario. ff. de Periculo, & comm. rei vendita.*

Vltimo, Mandatum, aut datur in diem, vel ad diem veluti, si mandauero tibi, vt Titio soluas, vel satisfacias creditori meo in diem Paschatis. *Glossa in l. Si mandauero. ff. Mandati*, ad diem, vt si tibi mandauero, vt pro me fideiubeas vsque ad certum diem. Vnde etiam per medietatem dies prorogetur, mandataris, vel procurator non potest amplius agere. Ioan. Andreas in additione ad Speculatorem, titulo de procuratoribus. §. *Ratione, & cap. Cum olim. de Offic. delegat. & cap. Si quem, de procur. cap. Significauit. de appellat.*

Quinam possint iure communi mandatum dare vel accipere.

CAPVT III.

POSSUNT mandare alteri, vel mandatum accipere, qui alioqui contrahere possunt, nisi vel à dando, vel accipiendi mandato prohibeantur.

Militibus interdictum est, ne dent mandatum alicui ad conuocandas res aliorum. l. *Milites, & l. Vltima. C. de Locato.*

Item curiales, hoc est, qui sunt curiae adstricti, & obligati, vt decuriones, nequeunt mandatum dare alicui ad conuocandum res. l. *Curialis. C. de Locato.*

Præterea pupillus, vt minor, nequit alteri mandare, vt pro ipso aliquid soluat absque auctoritate tutoris, vel curatoris, vel iudicis. Bartolus in l. *Si vero. §. Adolefcent. ff. Mandati*. Nec item potest alicui mandatum dare, vt pro se in iudicio constitat: quia sicut pupillus, aut minor nequit sine tutore, vel curatore in iudicio respondere; sic nec potest alteri mandare.

Monachus, vel religiosus nequit sine consensu superioris, mandatum vel dare, vel accipere, quia nec velle, nec nolle habet. cap. *Religiosus, de Testament. in Sexto. cap. Quorundam de elect. in Sexto. cap. Religiosi, de Sepulch. in Sexto. cap. Non dicatur. 12. quæst. 1.*

Primo queritur, An filiusfamilias possit vel dare, vel accipere mandatum ad soluendum pro alio? Respondeo: si filiusfamilias habeat castrensis, vel quasi castrensis bona, vel aduentitia, in quibus pater vfumfructum non habeat, potest mandatum accipere ad soluendum pro alio, nõ tamen, si talibus bonis careat.

Quid

Quid vero si filiusfamilias mandato alterius centum soluat? num hæc solutio ex mandato subsistat? Respondeo, illam subsistere, in cap. Qui generaliter de procur. in 6. Quid, si etiam mandato alicuius constituatur procurator abique consensu patris? Respondeo, mandatum valere: nam ut constat ex cap. Qui generaliter. §. 1. De procuratoribus in Sexto: Nescimus ad negotia, sed etiam ad iudicia potest filiusfamilias abique patris assensu fieri procurator. Item ex l. Filiusfamilias. ff. De procuratoribus, pater, filiusfamilias, etiam si peculium castrense non habeat, posse sine patris assensu procuratorem dare ad negotia, ad lites, & pacta, si fuerit vim vel iniuriam passus.

Secundo quaeritur, An inter patrem, & filium possit contrahi mandatum? v. g. si pater filio mandauerit, ut soluat Titio creditori certam pecuniam, filius ex mandato teneatur, & possit à patre reperere, quod pro eo soluit Titio? Item si quis mandauerit filio, ut pro eo soluat suo patri creditori, an filius ex mandato teneatur? Respondeo, si filiusfamilias habuerit castrense, vel quasi castrense peculium, vel aduentitium, in quo patri vilius fructus non sit, posse inter patrem, & filium interuenire mandatum: at si filiusfamilias tantum habeat peculium profectitium, tunc inter patrem, & filium non contrahitur mandatum, cum ex bonis patris soluat filius, quando aliquid soluit ex peculio profectitio. Quid si Titius mandat Scio, ut det pecuniam Caio filiofamilias, tale ne mandatum subsistat? Respondeo ex l. Si quis mandauerit. ff. Mandati, vbi hæc verba habentur: [Si quis mandauerit filiofamilias credendam pecuniam non contra Senatusconsultum accipienti: sed ex ea causa, ex qua de peculio, vel de in rem verso, vel quod iussu patris teneretur, erit licitum mandatum. Hoc amplius dico, si eum dubitarem, verum contra Senatusconsultum accipienti, an non essem datus contra Senatusconsultum accipienti, & intercesserit qui diceret non accipere contra Senatusconsultum, & periculo meo (diceret) crede, bene credis: arbitrator locum esse mandato, & mandato eum teneri:] Sic ibi.

Tertio quaeritur, An si mulier matrimonio coniuncta mandet alicui, ut pro ea fideiubeat, ille mandati actione teneatur? Teneatur l. 2. C. Ad Senatusconsultum Velleianum: quia, ut in ea lege habetur, sicut potest seipsam alteri principaliter obligare, cum in rem suam se obstringat, sic etiam potest alteri mandatum dare, ut pro ea fideiubeat, & seipsam obliget creditori.

Quid si mandet alteri, ut fideiubeat pro alio? Mandatum tunc non subsistit, quia obstat Senatusconsultum Velleianum. Vnde in l. Si mulier hereditatem. §. Si mulier ne ipsa. ff. Ad Senatusconsultum Velleianum, dicitur: [Si mulier ne ipsa intercederet, alij mandauit, ut id faceret, an in huius persona locus huic Senatusconsulto sit, qui rogatu mulieris id faceret: totus enim sermo Senatusconsulti ad petitionem non dandam aduersus ipsam mulierem spectat. Et puto rem ita esse distinguendam; ut si quidem creditor, cui me obligauit, mandante muliere, hoc in fraudem Senatusconsulti egisset, ne ipsa interueniret contra Senatusconsultum, daret autem alium, excludendum eum, exceptione fraudis Senatusconsulto factæ. Si autem ignorasset, ego autem scissem, tunc mandati me agentem cum muliere excludendum esse, me autem creditori teneri.] Sic in ea lege.

Quarto quaeritur, An is, cuius bona publicata sunt, si mandauerit alteri, ut ea bona emat, valeat mandatum? Vallet. l. Si mandauerit. §. Is cuius bona. ff. Mandati, cuius legis verba sunt: [Is cuius bona publicata sunt, mandare alicui potest, ut ea emat: & si emerit, utilis erit mandati actio, si non praestet fidem. Quod ideo receptum est, quia publicatis bonis, quicquid postea acquiritur, non sequitur fiscum.] Sic ibi.

Quinto quaeritur, An qui est excommunicatus, dare, vel accipere mandatum queat? Respondeo, mandato alterius procuratorem constitui non posse, etiam si occulte tantum sit excommunicatus, quia capax officij non est,

Instit. Moral. Pars 3.

ut colligitur ex cap. Post cessionem, de probat. ac prouide, quæ gesserit, vim non habent, quamuis ob communem errorem populi, qui bona fide credit eum non esse excommunicatum, valeant, si auctoritate superioris fuerit eius officium confirmatum, argumento sumpto ex l. Barbarius. ff. De officio pratoris: Si autem nominatum denunciatus sit, tanquam excommunicatus, vel fuerit notorius clerici percussor, mandatum ad negotia, vel ad lites, vel negotia, dare nequit, hoc est, procuratorem dare, siue conlucere non potest ad lites, vel ad negotia. Secus verò, quidam aiunt, est, si occulte, vel etiam manifeste, non tamen nominatum pronuntiatus excommunicatus sit, nec sit notorius clerici percussor, quoniam cum eum vitare non cogimur, potest procuratorem dare ad negotia gerenda, vel ad lites, & iudicia. Sed dicendum existimo generatim imprimis, nullum excommunicatum posse procuratorem dari ad lites, siue iudicia. Nam in cap. Vltimo de procuratoribus habetur: [Si collegium procuratorem constituunt, & inter collegas is, qui praestit, excommunicatus fuerit, & nominatus expresse in literis, quibus procurator creatur, aut eius auctoritate fuerit institutus, aut ipsium ipsi collegæ scouerint esse excommunicatum; irrita est procuratoris electio.] Sic ibi. At si excommunicatus sit reus, potest seipsum in iudicio defendere, & ad id procuratorem dare, cap. Intelleximus de iudic. tunc enim per alium debet in iudicio respondere, vnde cogitur procuratorem creare. Si autem nullum inueniret, qui procuratoris officium suscipere vellet, aut non inueniret hominem sibi fidelem, possit per se ipsum respondere, excipere, & appellare, & alia, quæ ad sui defensionem spectant. cap. Cum inter, de exceptio. Et sicut actor in iudicio esse, vel procuratorem dare ad agendum in iudicio non potest, sic etiam nequit reconuenire. cap. Cum inter, de exceptionibus.

Sexto quaeritur, An seruus possit procuratorem dare? Potest ad sua peculiaria negotia gerenda, non ad lites, siue iudicia. In quo differt à filiofamilias, qui ut dixi, potest procuratorem constituere ad negotia, & ad lites, ut se defendat, vel agat, si fuerit vim, vel iniuriam passus. Seruus id non potest. l. Seruum. ff. De procurat. At is, qui de statu suo litigat, videlicet, sit ne seruus, an liber, potest procuratorem habere, non solum in administratione rerum, sed etiam in actionibus, quæ ei, vel aduersus eum competunt. l. Seruum, nuper allata. Hic etiam potest ab alio procurator dari. l. Seruum prædicta. §. Ex contrario, vbi legitur: [Ex contrario quoque cum procuratorem dari posse manifestum est. Publicè vole est absentes à quibuscumque defendi: nam & in capitalibus iudicijs defensio datur. Vbiunque itaque absens quis damnari potest, ibi quemuis verba pro eo facientem, & innocentiam excusantem, auctori æquum est, & ordinarium admittit, quod ex rescripto Imperatoris nostri apparet.] Hæc ibi.

In quibus rebus mandatum consistat.

CAPVT IV.

PRIMO quaeritur, An de re turpi possit mandatum dari, vel accipi? Minime. l. Si vero non remunerandi. §. Si adolescens. ff. Mandati, & Instit. De mandato. §. Illud. Vnde si quis mandauerit alteri, ut hunc, vel illum occidat, nullum est mandatum, nec vlla inde existit mandati actio, quamuis si mandatarius occiderit, mandator culpam contrahat, & reus poenæ sit, quæ est in homicidas constituta. Et hoc est, quod dicunt Bart. in l. Non solum. §. Si mandati. ff. De iniur. & alij Iuriconsult. teste Iul. Clau. lib. 3. sententiarum recepta. §. Practica criminal. quæst. 39. num. 3. eum scilicet, cui quis mandauit, ut alium occideret,

L1 2

ex man-